

SVĖDASŲ VARPAS

2021 m. liepos mėn.

Nr. 7 (61)

Leidžiamas nuo 2016 m. liepos 1 d.

Su Valstybės diena, gerbiami svėdasiškiai!

Tegul saulė Lietuvoj tamsumas prašalina,
ir šviesa, ir tiesa mūs žingsnius telydi!

Aldonai Širvinskienei įteiktas medalis „Tarnaukite Lietuvai“

Gabrielės Petkevičaitės-Bitės atminimo medalį „Tarnaukite Lietuvai“ Seimo valdyba įsteigė 2011-aisiais, minint rašytojos, Steigiamojo Seimo narės, Lietuvos visuomenės ir politikos veikėjos Gabrielės Petkevičaitės-Bitės 150-ąsias gimimo metines. Prestižinis apdovanojimas skiriamas siekiant skatinti Lietuvos visuomenę ir užsienio lietuvių bendruomenę neatlygintinai dirbti valstybės labui ir jos gerovei, reikšti ir įgyvendinti pozityvias idėjas, brandinančias visuomenės pilietiškumą, tautinę savimonę ir kultūrinį sąmoningumą.

Šiomet, dar vasario 12 d. posėdyje kandidatų vertinimo komisija, vadovaujama rašytojo, visuomenininko, 1990 m. Kovo 11-osios Nepriklausomybės Akto signataro Stasio Kašausko, išrinko 2021 metų apdovanojimo vertus laureatus. Posėdyje apsvarstyti pateikti kandidatai ir slaptu balsavimu išrinkti laureatai keturiuose nominacijose.

Šiomet, kaip ir kasmet pateikiama daugybė kandidatūrų, todėl komisijai tenka pasidarbuoti „iš peties“, siekiant atrinkti pačius verčiausius sulaukti tokio garbingo įvertinimo.

Džiaugiamės, kad šiais metais Lietuvos Respublikos Seimo skiriamo Gabrielės Petkevičaitės-Bitės atminimo medalio „Tarnaukite Lietuvai“ laureate tapo Svėdasų seniūnijos gyventoja – medikė, kultūros organizatorė, filantropė,

Aldona Širvinskiene

literatė, leidėja Aldona Širvinskiene. A. Širvinskienei medalis „Tarnaukite Lietuvai“ skirtas už filantropinę veiklą, ypač jaunų žmonių saviraiškos skatinimą ir rėmimą. Ji yra labdaros ir paramos fondo „Baltasis balandis“ įkūrėja ir vadovė, Lietuvai pagražinti draugijos Svėdasų skyriaus, Lietuvos nepriklausomų rašytojų sąjungos ir Lietuvos meno ir mokslo asociacijos „Vydūno šviesa“, Anykščių rajono literatų klubo „Marčiupys“ narė. Aldona gimė, augo ir gyvena Svėdasų krašte, iš kur kilęs lietuvių literatūros klasikas, visuomenės veikėjas, tautos švietėjas ir

kultūrintojas kanauninkas Juozas Tumas-Vaižgantas. A. Širvinskiene visą gyvenimą lydi ir veikloms inicijuoja J. Tumo-Vaižganto kvietimas ieškoti „deimančiukų“ žmonėse, kūryboje ir gyvenime. Šalia tiesioginio, atsakingo medikės darbo ji savo laiką ir finansines galimybes skiria aktyviai filantropinei veiklai, skatindama visuomenės kūrybinę saviraišką ir ieškodama būdų tai įprasmiti bei pristatyti. Būdama veikli literatė, Nepriklausomų rašytojų sąjungos narė Aldona nemažai laiko skiria kūrybinei veiklai, leidžia savo bei kitų autorių knygas, pristato kūrybą įvairiuose literatūrinuose vakaruose, kultūrinuose renginiuose.

Jau eilę metų jinai sėkmingai ir savo gimtajame Svėdasų krašte, ir kitose šalies vietovėse organizuoja literatūrinius konkursus, kurie tampa savotiškais naujų talentų atradimais ir įvertinimais. Sekdama Vaižganto pavyzdžiu Aldona ieško „deimančiukų“, o juos suradusi, apgaubia rūpesčiu, globa, bendravimu ir bendradarbiavimu.

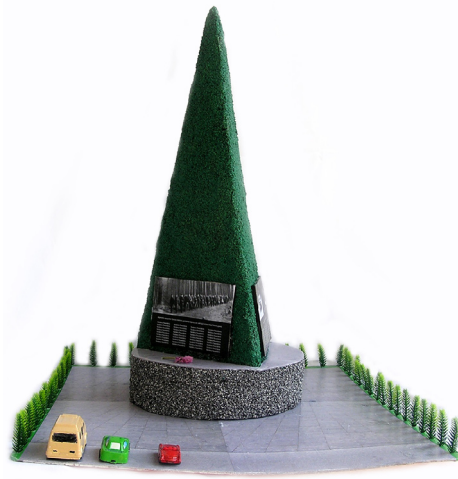
Didelio populiarumo yra sulaukę Aldonos organizuojami literatūriniai „Baltojo balandžio sugrįžimo“, „Baltos paukštės“ bei kitokie konkursai, kuriuose turi galimybę pasireikšti visi, kas tik neabejingas poezijai, prozai, bet kokiai kūrybinei minčiai.

Partizanai – miško broliai – žaliaskarė eglė

Kai laikraštyje „Svėdasų varpas“ pasirodė Svėdasiškių draugijos „Alaušas“ narės Ritos Skaržauskienės ir Kauno Anykštėnų draugijos klubo nario Gvido Kazlausko straipsniai, pasisakant prieš naujo paminklo pastatymą Svėdasų centre, man kilo mintis, kad įamžinti Svėdasuose tik apie 200 partizanų, kovojusių už Lietuvos laisvę vardus ir pavardes 9-se marmurinėse lentose yra per mažai. Suprasdamas partizaninės kovos reikšmę, prisiminęs jų kovas, ryšius su Žaliosios girios partizanais, jų žūtis, nusprendžiau, kad būtina reikia pastatyti partizanams didingą paminklą, kuris pavaizduotų praeities įvykius ateinančioms kartoms.

Aš, būdamas Kauno Anykštėnų draugijos Vaižgantiečių klubo narys, ėmiausi darbo ir užfiksavau savąjį paminklo viziją, pagamindamas maketą.

Tai būtų 12×12 m aikštelė, išklota betoninėmis trinkelėmis ir apšodinta žemaūgėmis tujomis, prie jos – automobilių stovėjimo aikštelė. Aikštelės viduryje – 3 m skersmens ir ne mažiau kaip vieno metro betoninis

Paminklo Svėdasų krašto partizanams S. Gavenavičiaus vizija. Autoriaus nuotrauka

ritinys, apdėtas gamtinėmis sąlygoms atspariu pilku granitu. Ant šio betoninio ritinio sumontuota 9 m aukščio trisienė piramidė, jos paviršius dengiamas žalsvu granitu. Prie kiekvienos

piramidinės plokštės pusės pritvirtintos 150×70 cm juodos spalvos granitinės plokštės, kuriose surašytos šio krašto partizanų vardai ir pavardės. Ant šių plokščių uždėtos tokios pat ir tokio pat dydžio kitos plokštės, kuriose vaizduojama partizanų veikla. Vienoje iškalamas vaizdas, kai Algimanto apygardos Šarūno rinktinės partizanai žygiuoja per plačią kirtimo liniją Šimonių girioje, antroje-iškalama partizanų miego ir darbo vieta – požeminis bunkeris (įlipimo anga ir bunkerio vidus) ir trečioje plokštėje sudėti 7 juodo medžio gabalai, simbolizuojantieji partizanus, kurių kūnai buvo išniekinti Svėdasų miestelio centre. Šių partizanų vardai ir pavardės taip pat iškalamos.

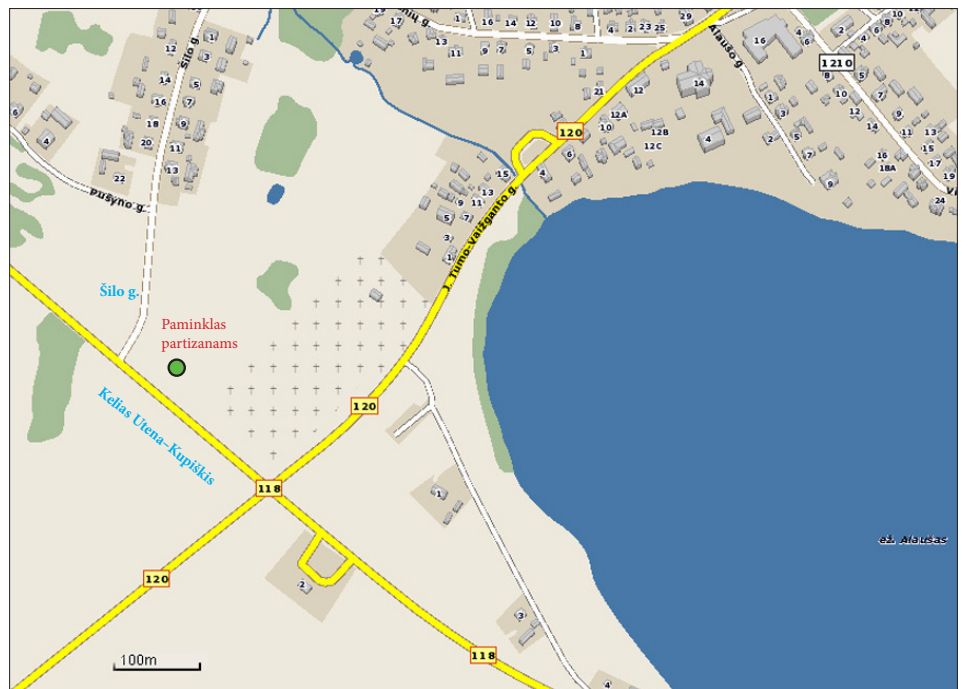
Paminklo pastatymo vieta – netoli Šilo g. sankryžos su Utena–Kupiškis plentū.

Šį pilnai paruoštą partizanams atminti maketą pristačiau apsvarstyti aktyviausių Kauno Anykštėnų draugijos Vaižgantiečių klubo narių posėdyje.

Stasys Gavenavičius

Svėdasams reikia dar vieno istoriškai reikšmingo paminklo

Kauno Anykštėnų draugijos Vaižgantiečių klubo nariai: doc. dr. Gvidas Kazlauskas, doc. dr. Aleksandras Kirka, akademikas prof. Albinas Kusta, dimisijos pulkininkas, muziejininkas Vitas Rimkus, visuomenininkas, buvęs Kauno rajono meras, inžinierius Valerijus Senvaitis 2021 m. birželio 16 d. suorganizavo klubo posėdį, kuriame klubo narys, „Svėdasų varpo“ vyr. redaktorius Stasys Gavenavičius pristatė savo sukurtą paminklo partizanams maketą. Svarstant tokio paminklo tinkamumą Svėdasams buvo pabrėžta, kad autorius atliko didelį darbą, kad paminklo koncepcija atitinka tikslą, ateinančioms kartoms palikti atminimo ženklą apie partizanus žuvusius kovoje už Laisvę. Paminklui numatyta vieta prie kelio Utena–Kupiškis, netoli Svėdasų kapinių, kur yra palaidoti partizanų tėvai ir giminės. Netoliese plytinčiose Šimonių ir Žaliosios giriose buvo Aukštaitijos partizanų pagrindinės bazės. Posėdyje dalyvavę Vaižgantiečių klubo nariai mano, kad S. Gavenavičiaus pateiktas paminklo projektas tinka realizuoti

Paminklui numatyta vieta netoli Svėdasų kapinių, prie Šilo gatvės ir kelio Utena–Kupiškis sankirtos

šioje pasiūlytoje vietoje. Kviečiame svėdasiškius ir Svėdasų krašto žmones taip pat pareikšti savo nuomonę apie šį paminklo partizanų atminimui maketą,

kuris bus demonstruojamas Svėdasų seniūnijoje.

Gvidas Kazlauskas

Aldonai Širvinskienei įteiktas medalis „Tarnaukite Lietuvai“

Atkelta iš 1 p.

Apie A. Širvinskienės ir jos bendraminčių atliekamą darbą, kūrybinius laimėjimus, „Baltojo balandžio“ fondo išsamiau galima pasiskaityti interneto svetainėje www.svedasai.info (Svėdasų krašto patriotų svetainė).

Džiaugdamasis prasminga ir patriotiška gerbiamos Aldonos veikla, sveikinu ją su tokiu garbingu apdovanojimu. Tegu šis medalis bus dar vienu paskatinimu nesustoti ties pasiektais laimėjimais, o siekti naujų aukštumų.

Nors komisija medalių vertuosius išrinko dar vasario 12d., bet dėl pandemijos sukeltų rizikų, apdovanojimai įvyko tik birželio 25 dieną, Panevėžio Miltinio teatre.

Ta pačia proga „Svėdasų varpo“ skaitytojams primenu, kad G. Petkevičaitės-Bitės medaliu „Tarnaukite Lietuvai“ jau buvo apdovanota ir daugiau anykštėnų.

Tokio įvertinimo 2013 metais sulaukė istorikas Norbertas Černiauskas ir sąsajų su Anykščių kraštu turintis rašytojas, publicistas, režisierius Vytautas V. Landsbergis, 2014 metais – du Anykščių rajono Garbės piliečiai žymūs mokslininkai istorikas, akademikas, publicistas, visuomenininkas Antanas Tyla ir Kalifornijos universiteto profesorius, inžinierius, išradėjas, visuomenės veikėjas Algirdas Antanas Avižienis, o 2015 metais buvo apdovanotas kraštotyrininkas, fotografas, visuomenininkas, Anykščių Teresės Mi-

Po apdovanojimo: 2012–2016 m. Lietuvos socialinės apsaugos ir darbo ministrė Algimanta Pabedinskienė, lauretė Aldona Širvinskienė, svėdasiškę Vidutė Kazlauskienė, rajono meras Sigutis Obelevičius, seniūnas Saulius Rasalas. Valentino Repšio nuotrauka

keliūnaitės kraštotyros draugijos narys, Viešintų krašto patriotas – Tautvilis Uža.

Ypatingai džiugu pabrėžti, kad taip prasmingai buvo pagerbtas ir dar vienas svėdasiškis. 2017 metais už savanorystės kultūros sklaidą Lietuvoje tokiu medaliu apdovanotas Anykščių A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinio muziejaus muziejininkas, kraštotyrininkas, knygų leidėjas, gerai

visiems pažįstamas tautišku ir patriotišku akcijų Svėdasuose ir kitur organizatorius Raimondas Guobis.

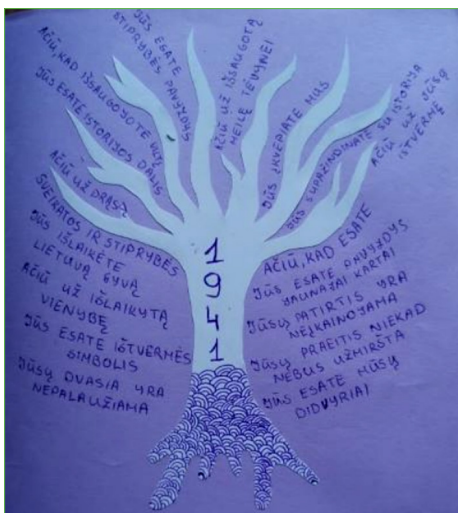
Taigi, turime jau du G. Petkevičaitės-Bitės atminimo medaliu „Tarnaukite Lietuvai“ savininkus. Ir, reikia tikėtis, dar ne paskutinius. Nes obalsis tarnauti Lietuvai Svėdasų krašte gyvas.

Saulius Rasalas,
Svėdasų seniūnijos seniūnas

Svėdasų gimnazistų pilietinė iniciatyva „Gyvybės medis“

Mūsų gimnazijos bendruomenė paminėjo Gedulo ir vilties dieną – birželio 14-ąją. Šiemet minime 80 metų nuo pirmųjų trėmimų 1941 metais, kai per vieną savaitę iš Lietuvos buvo išstremta apie 17 500 žmonių. Šiais metais Gedulo ir vilties dienos minėjimo simbolis – Gyvybės medis.

Gimnazijos 5-IIg klasių mokiniai gamino arba piešė atvirukus su Gyvybės medžiu, juos paskyrė buvusiems tremtiniams ir politiniams kaliniams. Per istorijos ir lietuvių kalbos pamokas mokiniai skaitė tremtinių ir kalinių atsiminimus apie jų svajones sugrįžti į Tėvynę, norą išgyventi. Per

III g klasės mokinių atvirukas

pilietinio ugdymo pamokas gimnazistai pristatė savo darbus, dalijosi mintimis, ką reiškė mūsų tautai trėmimai, kaip jautėsi tremiami gyventojai, netekę namų ir visko, kas buvo jiems brangu. 5 klasės mokiniai žiūrėjo filmą „Ledo vaikai“.

Mūsų gimnazijos mokiniams pilietinė iniciatyva „Gyvybės medis“ priminė skaudžius lietuvių tremties istorijos įvykius. Su meile padaryti atvirukai neša viltį, kad šie įvykiai daugiau niekada nepasikartos.

Istorijos mokytoja
Gražina Gvozdaite

Vaižganto laiškų nuotrupos

2019-aisiais, kan. Juozo Tumo-Vaižganto 150-osios gimimo sukakties metais, Lietuvos literatūros ir tautosakos institutas išleido 700 puslapių rašytojo šeimyninę korespondenciją apžvelgiančią knygą „Iš širdies ir tikru reikalu“. Ją parengė dvi jaunos mokslininkės: dr. Aistė Kučinskienė ir Jurgita Raškevičiūtė-Andriukonienė.

Vaižganto laiškuose taip pat yra užsimenama apie Svėdasus ir svėdasiškius, apie gyvenimą Malaišiuose. Jis mini brangiausias vietas: Piliakalnis, Pagubris, pažymi, kad tais metais kuomet lankėsi tėviškėje, menki buvę javai, bet gerai užaugę dobilai, ūkininkai pelnosi parduodami pieną. Šiek tiek apgailestauja, kad giminaitė Ambrozina Nokutytė dar neištekėjusi – „nors į pasaką dėk podukros rolėje: graži, augalota, kantri, darbšti, mistiška.“

Laiškuose mini ir apie viešnagę Svėdasuose 1927 metų vasarą, kuomet parapiją vizitavo vyskupas Kazimieras Paltarokas. Ganytoją sutiko būrys raitelių, dviratininkų – didelė buvusi iškilmė. Atgal grįžo per Vyžuonas, Uteną, tai buvo sustojęs ir Žaliojoje.

Deja, rašytojo laiškuose nepavyko surasti užuominų apie Nepriklausomybės paminklą, jis pastatytas jau kitais metais po minimos viešnagės, pasakojimo apie Vaižganto dalyvavimą jį šventinant. Nerašo ir apie tiltą – tebebuvo senasis, dar ne tas, kuriam jau po 1937-ųjų suteiktas dr. kan. J. Tumo-Vaižganto vardas.

LIETUVOS LAISVĖS KOVOTOJŲ ATMINIMO ŠVENTĖ

skiriama kardinolo Vincento Sladkevičiaus 100-osioms gimimo metinėms

Šventė vyks **liepos 4 d. (šeštadienį)** Mūšios Didžiosios Kovos apygardos partizanų parke (Ukmergės r., Vidiškių sen., Kadrėnų k.), įkurtame mons. Alfonso Svarinsko.

11 val. partizanų pagerbimas Dukstynos kapinėse.

12 val. atminimo koplytstulpių, skirtų kardinolo Vincento Sladkevičiaus ir vyskupo kankinio V. Borisevičiaus atminimui, pašventinimas. Žodį tars vysk. **J. Kauneckas** ir kunigas **M. Talutis**.

13 val. šv. Mišios. Pamokslą sakys kardinolas **Sigitas Tamkevičius**.

Giedos solistas **M. Zimkus**

SVARBU ŽINOTI

Norintiems kurti trumpąsias maisto tiekimo grandines ir gauti paramą Žemės ūkio ministerija turi gerą žinią. Šiomet bendradarbiavimo projektams įgyvendinti bus skirta ne 4 mln. eurų, o 7 mln. eurų. Parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį „Parama trumposioms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ skiriama ūkininkams, kooperatyvams, žemės ūkio bendrovėms ir kitiems privatiems juridiniams asmenims, norintiems sustiprinti savo produkcijos konkurencingumą vietos rinkoje. Šiai veiklos sričiai pereinamuoju 2021–2022 m. laikotarpiu skirta 11 mln. eurų. Iš jų 3 mln. eurų numatyti regioniniams logistikos centrams kurti. Šių metų paraiškų priėmimui ketinta skirti 4 mln. eurų, tačiau nuspręsta nedelsiti ir praplėsti trumpųjų maisto tiekimo grandinių mastą, įtraukiant ir logistikos centrų kūrimą. Tad, skyrus papildomus 3 mln. eurų, bendra 2021 m. paraiškų priėmimui skirta suma sudarys 7 mln. eurų. Paraiškos pagal šios priemonės veiklos sritį bus priimamos nuo liepos 12 d. iki rugsėjo 10 d.

Pagal „Kauno dienos“ publikaciją

Kūrybingas tarptautinės Šeimos dienos minėjimas Svėdasų bibliotekoje

Gegužės 16-ąją Anykščių L. ir S. Didžiulių Svėdasų skyriaus kiemelyje minėjome tarptautinę Šeimos dieną. Renginyje dalyvavo Anykščių kultūros centro Svėdasų skyriaus mėgėjų teatro „Miražas“ personažai ir teatro moterys – Laima Jakubonienė bei Diana Pačeva. Renginį sveikinimo žodžiu pradėjo Ramunė Lapienytė, tačiau neilgai trukus vedėjos pareigas teko perleisti mėgėjų teatro „Miražas“ personažams.

Renginyje netikėtai apsilankė visų kaimynų kaimynė Mikasė, kuri panorė išbandyti save vedėjos pozicijoje. Teatro moterys Laima ir Diana skaitė nuostabią poeziją, vėliau pasirodė Stasė ir Pranelis, kurie nestokojo savo šeimyninio gyvenimo istorijų.

Anykščių L. ir S. Didžiulių viešosios bibliotekos Svėdasų filialo bibliotekininkė Dalia Paulavičienė pristatė Almos Švelnienės išleistą pirmą autorinę

eilėraščių knygą „Vilties lašeliai“. Alma trumpai papasakojo knygos „gimimo“ istoriją ir perskaitė keletą eilėraščių. Renginį vainikavo gražūs sveikiniai, linkėjimai ir gelės skirtos autorei. Renginį organizavo Anykščių kultūros centro Svėdasų skyrius ir Anykščių L. ir S. Didžiulių viešosios bibliotekos Svėdasų filialas.

Ramunė Lapienytė

Vyr. redaktorius Stasys Gavenavičius
tel. 8 677 71514

Leidėjas Svėdasų literatų klubas „Sietuva“
kodas 154314137

ISSN 2424-5801

Redakcinė grupė:

Inga Kilienė tel. 8 687 57137
Liveta Malcevičiūtė, tel. 8 605 00761

Spaustuvė „Morkūnas ir Kō“,
Draugystės g. 17, LT-51229 Kaunas
El. paštas: spaustuvė@morkunas.lt
Maketuotojas Rimantas Leitonas